

Wymagania edukacyjne

Rok szk. 2021/2022

Przedmiot: etyka

Na podstawie programu nauczania etyki autorstwa Pawła Kołodzińskiego

wymagania na ocenę celującą

Uczeń:

Wskazuje i uzasadnia przykłady zła, odwołując się do własnych doświadczeń oraz wykorzystując informacje podawane za pośrednictwem środków masowego przekazu.

Posługuje się pojęciami: subiektywizm i obiektywizm w opisie zła oraz zło ontyczne i zło moralne, także hierarchizacja zła.

Wskazuje konsekwencje zła w odniesieniu do życia jednostki, zbiorowości i przyrody.

Interpretuje personalistyczne ujęcie zła moralnego.

W swoich rozważaniach wykorzystuje wiedzę z lektury dodatkowych tekstów z dziedziny etyki i filozofii. Dokonuje interpretacji cytatów z podręcznika.

Omawia i analizuje przykłady form walki ze złem.

Wskazuje elementy współczesnej rzeczywistości, które mają wpływ na kształtowanie określonych postaw.

Zna teorię umowy społecznej. Prezentuje poglądy T. Hobbesa.

Definiuje pojęcia ludobójstwo, Holocaust, totalitaryzm i analizuje je w kontekście deformacji wartości.

Wskazuje i poddaje analizie cechy ideologii prowadzących do ludobójstwa, odwołując się do wybranego przez siebie przykładu. Wykorzystuje wiedzę na temat współczesnych wydarzeń mających znamiona ludobójstwa. Analizuje je, posługując się konkretnymi, poprawnymi pod względem merytorycznym, informacjami dotyczącymi omawianych wydarzeń.

Wskazuje przykłady zachowań wywołanych strachem, trafnie interpretując przeżycie, przyczynę i obiekt strachu. Potrafi odczytać właściwą hierarchię wartości jednostki w zachowaniach wywołanych strachem.

Odwołując się do tekstów prasowych i do własnych obserwacji i doświadczeń, wskazuje i omawia przykłady zachowań nacechowanych odwagą i brawurą, uwypuklając różnice. Omawia kwestię działania opartego na uczuciach i rozumie.

Wskazuje wybrane cechy charakteru i określa ich wpływ na postępowanie w kontekście wartości moralnych. Konfrontuje dokonane działania i zaniechania czynów. Wyjaśnia związek między przekonaniem moralnym i jakością egzystencji.

Posługuje się pojęciami z zakresu etyki.

W wypowiedziach odwołuje się do poglądów na temat wartości M. Schelera oraz R. Ingardena.

Rozważa własną hierarchię wartości. Wyjaśnia zwroty być odpowiedzialnym przed samym sobą, za siebie oraz bać się odpowiedzialności.

Omawia wskazane przez siebie przykłady ilustrujące zwrot: „człowiek jest powołany do odpowiedzialności”.

Analizuje własne postępowanie w kontekście odpowiedzialności.

W rozważaniach posługuje się pojęciami i sformułowaniami.

Podaje przykłady postaw osób realizujących czyny moralnie pozytywne, zestawiając je z zachowaniami nacechowanymi znieczulicą.

Określa warunki i znaczenie pracy nad sobą.

Interpretuje sformułowanie samowychowanie jako powołanie do odpowiedzialności.

Dokonuje wnikliwej analizy własnego postępowania w kontekście odpowiedzialności za siebie, wobec siebie, innych oraz wobec świata.

Wyjaśnia pojęcia psychologia i socjologia moralności.

Omawia wpływ pozytywnej i negatywnej oceny na działanie.

Wskazuje tezę tekstu, formułuje argumenty za jej przyjęciem i przeciw niej. Odnosi się do poruszanych w tekście pojęć, w uzasadnieniu posługuje się przykładami z życia codziennego; rozróżnia etykę normatywną i opisową, omawia pojęcia dobro instrumentalne i dobro samo w sobie oraz problem empirycznego uzasadnienia powinności.

Omawia powody przestrzegania norm moralnych (nawyk, „intelektualna identyfikacja”, strach przed sankcjami).

Wyjaśnia wartość uczuć dla rozwoju moralnego.

Przewiduje konsekwencje wynikające z realizacji założeń relatywizmu w sferze etycznej.

Omawia oraz interpretuje poglądy Sokratesa dotyczące istoty człowieka i celu działania. Wskazuje istotę i elementy metody elenktycznej. Interpretuje metaforę zawartą w pojęciu metoda majeutyczna. W ocenie postawy i poglądów Sokratesa bierze pod uwagę współczesny kontekst. W interpretacji postawy Sokratesa bierze pod uwagę współczesny kontekst.

Wskazuje nowatorskie ujęcie opisu świata dokonane przez Platona. Wskazuje przykłady postrzegania świata poprzez idee w życiu codziennym.

Wyszczególnia i interpretuje cnoty: mądrość, odwagę, umiarkowanie i sprawiedliwość. Wyjaśnia intelektualistyczny charakter etyki Platona. Wykorzystuje sformułowania cnót platońskich w odniesieniu do współczesnej rzeczywistości. Interpretuje miłość pojmowaną jako przyciąganie człowieka przez to, co wyższe (idealne). Objaśnia mit jaskini.

Analizuje arystotelesowską koncepcję szczęścia, odnosząc ją do własnych doświadczeń i obserwacji rzeczywistości.

Objaśnia trzy drogi dochodzenia do szczęścia. Tłumaczy zasadę złotego środka. Wskazuje argumenty przemawiające za przyjęciem zasady złotego środka oraz przeciwko jej realizacji. Charakteryzuje rozwój myśli na temat dobra od Sokratesa do Arystotelesa.

Interpretuje styl życia kłozarda jako współczesny przykład realizacji idei cynizmu.

Podaje przykłady i analizuje przeżycia oraz zachowania odsłaniające uzależnienie człowieka od otoczenia.

Charakteryzuje postać Arystypa z Cyreny jako twórcy hedonizmu. Rozważa sensualizm i hedonizm w kontekście etyki Arystypa.

Wskazuje i hierarchizuje przyjemności, omawia najwyższą wartość uznawaną przez hedonistów (przyjemności zmysłowe).

Przytacza współczesne przykłady hedonizmu i ocenia negatywne konsekwencje przyjęcia postawy hedonistycznej.

Rozpoznaje manipulację stosowaną w reklamie nakierowanej na zmysły potencjalnych klientów. Charakteryzuje postać Epikura. Przedstawia koncepcję szczęścia jako braku cierpienia. Wyjaśnia problem błędnego myślenia jako źródła zbędnego cierpienia. Omawia różnice między stanowiskiem Epikura a cyrenaików.

Charakteryzuje filozofów stoickich: Zenona z Kition, Senekę i Marka Aureliusza.

Omawia stoicką wizję świata. Wyjaśnia pojęcie panteizmu w kontekście stoicyzmu. Rozważa postawę fatalistyczną i określa jej przyczyny.

Przedstawia założenia sceptycyzmu, wskazuje problemy, jakie należy rozważyć, aby osiągnąć szczęście.

Wskazuje przykłady i omawia konsekwencje różnych form sceptycyzmu (w sferze uczuć, komunikacji, moralności).

Wyjaśnia pojęcia etyka teistyczna, ateistyczna. Omawia życie i dzieło św. Augustyna, odwołuje się do filozofii Platona.

Charakteryzuje życie i dzieło świętego Tomasza. Wyjaśnia pojęcie teocentryzmu metafizyki św. Tomasza, omawia hierarchiczną budowę etyki, znaczenie woli i rozumu w rozwoju moralnym. Rozróżnia prawo naturalne i prawo stanowione.

Wyjaśnia cnoty kardynalne: wstrzemięźliwość, roztropność, sprawiedliwość i męstwo, określa ich cechy i funkcję.

Wskazuje podstawowe założenie starożytnej (klasycznej) koncepcji miłości („dążenie niższego do wyższego”). Wyjaśnia szczególne ujęcie chrześcijańskiej koncepcji miłości. Wskazuje różnice w

ujęciu idei Boga.

Interpretuje dionizyjski i arkadyjski nurt w kulturze.

Prezentuje własne poglądy na temat głównych idei filozofii F. Nietzschego, stawiając tezy i argumentując. Dokonując opisu ludzkich postaw, wykorzystuje poznane pojęcia (m.in. amoralizm, relatywizm, witalizm, nihilizm, resentment).

Charakteryzuje życie i dzieło J. P. Sartre'a oraz A. Camusa.

Wyjaśnia istotę i znaczenie przewrotu egzystencjalistycznego w pojmowaniu człowieka. Omawia ateizm Sartre'a w kontekście jego etyki.

Omawia życie i dzieło I. Kanta. Omawia i interpretuje imperatyw kategoryczny. Rozważa konsekwencje niestosowania imperatywu praktycznego I. Kanta

Interpretuje przykłady z życia codziennego, wykorzystując pojęcia skłonność i obowiązek.

Omawia życie i poglądy J. Benthama i J. S. Milla. Dowodzi oświeceniowych źródeł utilitaryzmu.

Wyjaśnia rachunek przyjemnościowy J. Benthama. Wyjaśnia i omawia utilitaryzm hedonistyczny i utilitaryzm J. S. Milla. Wyjaśnia zasadę użyteczności. Dokonuje rozróżnienia przyjemności wyższych i niższych. Wskazuje i omawia przykłady z życia codziennego, w których ujawnia się zasada utilitaryzmu. Podaje i omawia przykłady z życia codziennego do zilustrowania treści tekstu. Charakteryzuje stanowiska T. Hobbesa, J. Locke'a, J. J. Rousseau, wskazując podobieństwa i różnice w kwestii genezy państwa i jego roli w życiu jednostki. Wskazuje naturalizm koncepcji człowieka w ujęciu T. Hobbesa. Interpretuje tezę człowiek człowiekowi wilkiem.

Wyjaśnia zasadę umowy społecznej w ujęciu J. Locke'a. Omawia krytyczne stanowisko J. J. Rousseau na temat wpływu kultury na społeczeństwo.

Omawia postaci K. Marksa, F. Engelsa, W. Lenina, J. Stalina, A. Hitlera i konsekwencje ich działań w kontekście ideologii totalitarnych.

Wyjaśnia przyczyny, określa cele i założenia oraz konsekwencje nazizmu. Omawia przesłanki i konsekwencje systemu opartego na ideologii marksistowskiej. Opisuje zbrodnie nazizmu i komunizmu. Interpretuje tzw. zanik podmiotowości w systemie totalitarnym.

Wskazuje i rozważa przykłady (czerpane z doświadczeń rodzinnych, historii, literatury lub filmu), w których ujawnia się wielkość i upadek człowieka w nieludzkich warunkach.

Podaje i omawia przykłady nietolerancji obyczajowej i religijnej. Wskazuje przyczyny i strukturę nietolerancji. Wykorzystuje pojęcia ksenofobia, homofobia, rasizm w kontekście omawianych zagadnień.

Definiuje pojęcie tolerancja. Dokonuje rozróżnienia tolerancji pozytywnej i negatywnej. Wskazuje rolę i znaczenie pojęć wolność i godność w interpretacji tolerancji.

Podaje argumenty przemawiające za tezą o tolerancji jako istotnym elemencie współżycia społecznego.

Odwołując się do własnych doświadczeń i obserwacji, wskazuje i omawia przykłady dowodzące wpływu sprzecznych uczuć na emocje, wykazuje oddziaływanie uczuć i emocji na rozwój człowieka (w tym również tzw. negatywnych uczuć) i interpretuje ich wpływ na rozwój moralny. Omawia kwestię dojrzałości w miłości wg E. Fromma.

Interpretuje wartość etyczną miłości bliźniego.

Wyjaśnia pojęcie dojrzała miłość. Wskazuje cechy miłości dojrzałej. Interpretuje znaczenie słowa działanie ze względu na osiągnięcie zewnętrznych celów i działanie „wewnętrzne”. Odwołując się do własnych doświadczeń i obserwacji, dowodzi, że „miłość jest działaniem, a nie biernym doznawaniem”. Interpretuje wartość dawania, analizując tę kwestię z różnych perspektyw. Wyjaśnia metaforę „nie jest bogaty ten, co dużo ma, lecz ten, kto dużo daje”. Wskazuje sferę ludzkich uczuć jako najistotniejszą w relacji dawania i omawia jej wartość.

Interpretuje sformułowanie miłość jako akt dawania. Wskazuje elementy określające charakter miłości.

Podając właściwe przykłady, dokonuje rozróżnienia sytuacji, w których opisano wybór oraz dylemat moralny. Wyjaśnia konsekwencje aksjologicznego i etycznego poglądu na świat.

Wyjaśnia pojęcie stan terminalny. Definiuje eutanazję, wskazuje i omawia jej odmiany.

Wskazuje różnicę między pojęciami państwo a państwo opiekuńcze w kontekście rozwoju

jednostki.

Interpretuje pojęcie odpowiedzialność człowieka w odniesieniu do przyrody. Analizuje własną postawę wobec przyrody.

Wyjaśnia zasadność rozważań z zakresu etyki w odniesieniu do rzeczywistości szkolnej.

Wykorzystuje wiedzę na temat pojęcia etyka zawodu z poprzednich zajęć i omawia je w kontekście pracy nauczyciela.

Omawia fakty dotyczące Powstania Warszawskiego. Charakteryzuje wartości i wyjaśnia motywacje uczestników powstania. Omawia spór dotyczący współczesnej oceny powstania (w wymiarze aksjologicznym i etycznym). Wskazuje istotę pojęcia patriotyzm i prezentuje jego różne odcienie znaczeniowe.

Interpretuje tekst utworu. Objasnia kontekst aksjologiczny i etyczny tekstu. Znajduje w tekście odniesienia do własnego życia.

Wykorzystuje w rozważaniach poznane pojęcia.

Analizuje własną postawę, cele i środki służące do ich realizacji.

Wykonuje zadania bez zarzutu. Prezentuje własne poglądy, stawiając tezy i argumentując. Z uwagą słucha wypowiedzi innych osób. Ponadto uczeń w swoich rozważaniach wykorzystuje informacje i wnioski z lektury dodatkowych tekstów z dziedziny etyki, bierze udział w konkursach szkolnych i pozaszkolnych z dziedziny etyki i filozofii.

wymagania na ocenę bardzo dobrą

Uczeń:

W sposób rozbudowany wyjaśnia przyczyny, dla których należy podejmować dyskusję na temat zła. Rozumie rolę wiedzy z zakresu etyki oraz świadomości moralnej w kształtowaniu właściwej postawy wobec zła. Wyjaśnia koncepcję zła jako braku bytu. Omawia i analizuje przykłady form walki ze złem. Omawia wpływ zła na życie człowieka oraz na kształtowanie postaw życiowych. Nie popełnia błędów merytorycznych.

Analizuje i interpretuje wiersz oraz obraz.

Prezentuje własne poglądy, stawiając tezy i argumentując. Z uwagą słucha wypowiedzi innych osób.

Odnajduje związek między utworem literackim, filmowym a tematem zajęć. Dokonuje interpretacji cytatów z podręcznika. Dokonuje oceny postawy opisanej w tekście.

Potrafi wskazać elementy współczesnej rzeczywistości, które mają wpływ na kształtowanie określonych postaw.

Dokonuje autorefleksji w kontekście omawianych zagadnień: analizuje intencje, motywy i konsekwencje działania; wykorzystuje znaczenie słowa usprawiedliwienie w odniesieniu do podejmowanych przez siebie decyzji.

Dokonuje analizy i właściwej oceny własnych działań, a także zachowań innych ludzi.

Przyjmuje postawę krytyczną wobec zła moralnego, uzasadniając jej wartość.

Wyjaśnia pojęcie dojrzałość moralna.

W ocenie moralnej czynu rozpatruje różne czynniki (intencje, motywy, konsekwencje), wskazuje i hierarchizuje wartości.

Trafnie określa sprzeczne motywy w konfliktach motywacyjnych.

Definiuje pojęcia ludobójstwo, Holocaust, totalitaryzm i analizuje je w kontekście deformacji wartości.

Wskazuje i poddaje analizie cechy ideologii prowadzących do ludobójstwa, odwołując się do wybranego przez siebie przykładu. Wykorzystuje wiedzę na temat współczesnych wydarzeń.

Wskazuje cele i efekt działań Trybunału Norymberskiego oraz innych instytucji powołanych do osądzania zbrodni ludobójstwa.

Wskazuje przykłady zachowań wywołanych strachem, trafnie interpretując przeżycie, przyczynę i obiekt strachu. Potrafi odczytać właściwą hierarchię wartości jednostki w zachowaniach wywołanych strachem.

Odwołując się do tekstów prasowych i do własnych obserwacji i doświadczeń, wskazuje i omawia przykłady zachowań nacechowanych odwagą i brawurą, omawia temat odpowiedzialności, sumienia przed- i pouczynkowego, hierarchię wartości.

Wyjaśnia pojęcie wrażliwość aksjologiczna. Omawia przykłady niewrażliwości aksjologicznej. Na podstawie własnych doświadczeń i obserwacji rzeczywistości, definiuje pojęcie odpowiedzialność. Omawia wskazane przez siebie przykłady ilustrujące zwrot: „człowiek jest powołany do odpowiedzialności”.

Określa warunki i znaczenie pracy nad sobą.

Interpretuje sformułowanie samowychowanie jako powołanie do odpowiedzialności.

Dokonuje wnikliwej analizy własnego postępowania w kontekście odpowiedzialności za siebie, wobec siebie, innych oraz wobec świata.

Wskazuje czynniki wpływające na rozwój moralny i wyjaśnia jego znaczenie i rolę.

Objaśnia warunki, jakie należy wziąć pod uwagę, dokonując osądu moralnego.

Omawia wpływ pozytywnej i negatywnej oceny na działanie.

Wyjaśnia rolę kształtowania podmiotowości moralnej w kontekście rozwoju osobowości.

Definiuje normę. Podaje przykłady norm obyczajowych, prawnych, moralnych.

Rozumie oraz ilustruje przykładami związek między normą a wartością.

Wyjaśnia sformułowanie: rozwój moralny jako integralna część rozwoju psychicznego.

Wyjaśnia wartość uczuć dla rozwoju moralnego.

Wskazuje cechy filozofii, stawia pytania wyróżniające filozofię spośród innych dziedzin nauki.

Zwraca uwagę na praktyczny charakter etyki.

Charakteryzuje relatywizm w teorii poznania i w etyce. Przewiduje konsekwencje wynikające z realizacji założeń relatywizmu w sferze etycznej.

Opisuje i analizuje postawę poznanych filozofów z punktu widzenia słuszności jej przyjęcia.

Wykorzystuje sformułowania cnót platońskich w odniesieniu do współczesnej rzeczywistości.

Analizuje arystotelesowską koncepcję szczęścia, odnosząc ją do własnych doświadczeń i obserwacji rzeczywistości.

Interpretuje styl życia kloszarda jako współczesny przykład realizacji idei cynizmu.

Rozważa współczesne pojmowanie pojęcia cynizm, wskazuje negatywne konsekwencje wynikające z przejęcia lub akceptacji postawy opartej na cynizmie (pojmowanym w dzisiejszym znaczeniu).

Wyjaśnia sprzeczności wewnętrzne w doktrynie hedonistycznej.

Przytacza współczesne przykłady hedonizmu i ocenia negatywne konsekwencje przyjęcia postawy hedonistycznej.

Wskazuje i omawia przykłady dowodzące słuszności stosowania zasady umiaru. Interpretuje wartość przyjemności naturalnych. Rozważa tezę, że rozum pomaga w osiągnięciu szczęścia.

Omawia stoicką wizję świata. Wyjaśnia pojęcie panteizm w kontekście stoicyzmu. Definiuje pojęcia ataraksja i apatia.

Spośród wielu wypowiedzi wskazuje i omawia zdania wyrażające stanowisko sceptyków.

Wyjaśnia pojęcia etyka teistyczna, ateistyczna. Omawia życie i dzieło św. Augustyna, odwołuje się do filozofii Platona.

Charakteryzuje życie i dzieło świętego Tomasza.

Omawia etapy przemian ducha i koncepcję nadczłowieka według Nietzschego oraz wyjaśnia istotę jego krytyki chrześcijaństwa. Ocenia główne idee filozofii Nietzschego.

Prezentuje własne poglądy na temat głównych idei filozofii F. Nietzschego, stawiając tezy i argumentując.

Charakteryzuje życie i dzieło J. P. Sartre'a oraz A. Camusa.

Wyjaśnia istotę i znaczenie przewrotu egzystencjalistycznego w pojmowaniu człowieka. Omawia ateizm Sartre'a w kontekście etyki.

Dokonuje analizy wybranego czynu, wskazując elementy, jakie podlegają rozważeniu przy ocenie jego wartości moralnej.

Omawia życie i dzieło I. Kanta.

Interpretuje przykłady z życia codziennego, wykorzystując pojęcia skłonność i obowiązek.

Wskazuje i omawia przykłady dylematów związanych ze stosowaniem rygoryzmu moralnego. Wyjaśnia i omawia utylitaryzm hedonistyczny i utylitaryzm J. S. Mill'a.

Wskazuje i omawia przykłady z życia codziennego, w których ujawnia się zasada utylitaryzmu. Prezentuje poglądy przemawiające za uznaniem utylitaryzmu oraz przeciw niemu.

Wyjaśnia związek między interesem jednostki i interesem społeczeństwa. Omawia zasadę użyteczności.

Definiuje politykę, rozważa problem odpowiedzialności moralnej polityka, podając przykłady i interpretując je. Wskazuje standardy moralne, jakich powinni przestrzegać politycy.

Wskazuje i rozważa przykłady (czerpane z doświadczeń rodzinnych, historii, literatury lub filmu), w których ujawnia się wielkość i upadek człowieka w nieludzkich warunkach.

Wyjaśnia cel edukacji etycznej w kontekście wybranych warunków współczesnej rzeczywistości. Definiuje pojęcie cywilizacja konsumpcyjna. Określa istotę problemu zniewolenia. Podaje przykłady sytuacji, w których ujawniają się różne rodzaje wolności, omawia je, dowodząc trafności przykładów.

Podaje i omawia przykłady nietolerancji obyczajowej i religijnej. Wskazuje rolę i znaczenie pojęć wolność i godność w interpretacji tolerancji.

Podaje argumenty przemawiające za tezą o tolerancji jako istotnym elemencie współżycia społecznego.

Wyjaśnia sformułowanie „tolerancja jest naczelną cnotą współczesnego człowieka”.

Określa cechy egoizmu i altruizmu i ocenia wpływ tych postaw na relacje międzyludzkie. Wyjaśnia znaczenie stosunku podmiotu do samego siebie i do innych. Odwołując się do własnych doświadczeń i obserwacji, podaje przykłady trudności w realizacji miłości. Dostrzega różnicę w postrzeganiu miłości braterskiej jako faktu i jako ideału.

Podaje i analizuje sytuacje życiowe, które skłaniają do myślenia o eutanazji. Dostrzega konflikt między etyką lekarską a eutanazją.

Ujmuje problem edukacji w kontekście aksjologicznym.

Wskazuje i omawia odpowiednie przykłady odpowiedzialności i braku odpowiedzialności człowieka wobec przyrody.

Wskazuje kontekst aksjologiczny w rozważaniach o pracy urzędników państwowych. Przytacza i omawia przykłady korupcji i nepotyzmu, wskazuje aspekt etyczny.

Wyjaśnia zasadność rozważań z zakresu etyki w odniesieniu do rzeczywistości szkolnej.

Odwołuje się do poznanych stanowisk filozoficznych wobec szczęścia. Omawia wpływ cierpienia na człowieka.

Analizuje dążenie do szczęścia poprzez pryzmat poszukiwania sensu życia. Dostrzega znaczenie poczucia własnej wartości, sumienia i właściwych relacji z innymi ludźmi w osiągnięciu szczęścia długotrwałego.

Omawia istotę i wskazuje cechy pojęcia święto. Interpretuje przykłady dowodzące różnorodnych uczuć związanych z uczestnictwem w święcie, wyjaśnia związek uczuć z aktem woli.

Omawia fakty dotyczące Powstania Warszawskiego. Charakteryzuje wartości i wyjaśnia motywacje uczestników powstania. Omawia spór dotyczący współczesnej oceny powstania (w wymiarze aksjologicznym i etycznym).

Bierze czynny udział w zajęciach.

Wykonuje ćwiczenia.

Posługuje się poznanymi na lekcji pojęciami z zakresu etyki.

Prezentuje własne poglądy, stawiając tezy i argumentując. Z uwagą słucha wypowiedzi innych osób.

wymagania na ocenę dobrą

Uczeń:

Rozumie znaczenie pojęć: zło ontyczne i zło moralne.
Omawia jedno z wybranych kryteriów oceny zła.
Wskazuje konsekwencje zła w odniesieniu do życia jednostki, zbiorowości i przyrody w kontekście konkretnych przykładów. Dostrzega różne typy zła w zależności od stopnia natężenia; omawia wpływ zła na życie człowieka oraz na kształtowanie postaw życiowych; analizuje wskazane przykłady ilustrujące wpływ zła na zachowanie i postawy ludzi.
Wyjaśnia znaczenie zwrotu „człowiek jest wolny”.
Dokonuje autorefleksji w kontekście omawianych zagadnień: analizuje intencje, motywy i konsekwencje działania; wykorzystuje znaczenie słowa usprawiedliwienie w odniesieniu do podejmowanych przez siebie decyzji.
Wyjaśnia pojęcia: opłaczalne, użyteczne, pożyteczne, przyjemne, dobre, słuszne, rozsądne, wskazując różne odcienie znaczeniowe ukazujące ich niejednoznaczność. Podaje przykłady, w których wyraża się niejednoznaczność tych pojęć.
Wyjaśnia pojęcia: egoizm, altruizm, myślenie premoralne, hedonizm.
Wyjaśnia, na czym polega trafna ocena moralna czynu. Wskazuje i hierarchizuje wartości.
Odróżnia opis psychologiczny od etycznego.
Potrafi zdefiniować pojęcia ludobójstwo, Holocaust, totalitaryzm i analizuje je w kontekście deformacji wartości.
Wskazuje i poddaje analizie cechy ideologii prowadzących do ludobójstwa, odwołując się do wskazanego przykładu.
Wyjaśnia pojęcie postmodernizmu.
Wskazuje przykład zachowania wywołanego strachem, trafnie interpretując przeżycie, przyczynę i obiekt strachu. Potrafi odczytać właściwą hierarchię wartości jednostki w zachowaniach wywołanych strachem.
Odwołując się do tekstów prasowych i do własnych obserwacji i doświadczeń, wskazuje i omawia przykłady zachowań nacechowanych odwagą i brawurą, uwypuklając różnice. Omawia kwestię działania opartego na uczuciach i rozumie.
Rozumie, na czym polega sumienie przed- i pouczynkowe.
Trafnie diagnozuje i objaśnia zaburzenia sumienia. Rozróżnia odpowiedzialność za coś i przed kimś. Interpretuje etyczne, religijne i potoczne ujęcie grzechu.
Interpretuje wyrażenie poczucie własnej wartości oraz zwrot mieć szacunek dla samego siebie.
W wypowiedziach dowodzi istnienia bogactwa wartości. Omawia hierarchię wartości w podanych przykładach. Wyjaśnia szczególnie status ontyczny wartości. Zna pojęcie aksjologia. Zna poglądy na temat wartości M. Schelera.
Wykorzystując przykłady, wyjaśnia zwroty być odpowiedzialnym przed samym sobą, za siebie oraz bać się odpowiedzialności. Wyjaśnia wyrażenie praca nad sobą.
Analizuje przykłady pokazujące różnicę w pojmowaniu odpowiedzialności za czyn a odpowiedzialności za rzeczywistość. Trafnie interpretuje wskazane przykłady ilustrujące te pojęcia.
Dostrzega związek moralności z nakazami i zakazami.
Zna pojęcie podmiotu moralnego. Określa warunki, jakie muszą być spełnione, aby wiedza podmiotu moralnego na temat wartości i norm moralnych przekładała się na właściwe działanie.
Rozpoznaje pytania metaetyczne.
Stosuje słowa wartość i dobro w różnych kontekstach.
Wyjaśnia rolę kształtowania podmiotowości moralnej w kontekście rozwoju osobowości.
Definiuje normę. Wskazuje przykłady norm obyczajowych, prawnych, moralnych. Wyróżnia normy moralne spośród norm postępowania. Wyjaśnia pojęcie etyka zawodowa. Uzasadnia jej cel.
Omawia wskazany przykład kodeksu etyki zawodowej.
Wskazuje cechy filozofii, wskazuje pytania wyróżniające filozofię spośród innych dziedzin nauki.
Dostrzega praktyczny charakter etyki.
Omawia stanowisko Protagorasa, Sokratesa, sofistów, Platona, Arystotelesa, Antystenesa, cyników, Arystypa z Cyreny, Epikura, Zenona z Kition, św. Augustyna, św. Tomasza.
Przewiduje konsekwencje wynikające z realizacji założeń relatywizmu w sferze etycznej.

Dostrzega nowatorskie ujęcie opisu świata dokonanego przez Platona. Omawia koncepcję idei i koncepcję duszy. Wskazuje cechy idei. Podaje przykłady postrzegania świata poprzez idee w życiu codziennym.

Analizuje arystotelesowską koncepcję szczęścia, odnosząc ją do własnych doświadczeń i obserwacji rzeczywistości.

Rozumie, na czym polega rozwój myśli na temat dobra od Sokratesa do Arystotelesa.

Przedstawia koncepcję szczęścia jako braku cierpienia. Wyjaśnia problem błędnego myślenia jako źródła zbędnego cierpienia.

Rozważa tezę, że rozum pomaga w osiągnięciu szczęścia. Dostrzega różnice między stanowiskiem Epikura a cyrenaików.

Omawia stoickie ujęcie uczuć.

Przedstawia najistotniejsze założenia sceptycyzmu.

Interpretuje teodyceę, uzasadnia zło brakiem bytu (dobra). Odwołuje się do przykładów. Wskazuje życie wieczne jako wartość najwyższą. Omawia wewnętrzną walkę w człowieku, rozważa etyczne aspekty grzeszności.

Zna podstawowe założenie starożytnej (klasycznej) koncepcji miłości, rozważa pojęcie godność osoby i w odniesieniu do uzasadnienia miłości.

Charakteryzuje życie i dzieło J. P. Sartre'a oraz A. Camusa.

Analizuje istotę i znaczenie przewrotu egzystencjalistycznego w pojmowaniu człowieka wg J.P. Sartre'a. Omawia ateizm Sartre'a w kontekście jego etyki.

Wyjaśnia sytuację człowieka w obliczu absurdu według A. Camusa.

Omawia życie i dzieło I. Kanta. Wyjaśnia imperatyw kategoryczny. Wskazuje konsekwencje niestosowania imperatywu praktycznego I. Kanta. Interpretuje przykłady z życia codziennego, wykorzystując pojęcia skłonność i obowiązek.

Omawia życie i poglądy J. S. Mill'a. Dowodzi oświeceniowych źródeł utilitaryzmu. Wyjaśnia rachunek przyjemnościowy J. Bentham'a. Wyjaśnia i omawia utilitaryzm hedonistyczny i utilitaryzm J. S. Mill'a.

Dokonuje rozróżnienia przyjemności wyższych i niższych.

Wskazuje standardy moralne, jakich powinni przestrzegać politycy. Omawia obowiązki obywatela wobec państwa.

Charakteryzuje stanowiska T. Hobbesa, J. Locke'a, J. J. Rousseau w kwestii genezy państwa i jego roli w życiu jednostki. Omawia krytyczne stanowisko J. J. Rousseau na temat wpływu kultury na społeczeństwo.

Omawia naturalistyczną koncepcję człowieka, przedstawia argumenty przemawiające za jej słusnością i przeciwko niej. Wyszukuje w tekście fragmenty budzące wątpliwości moralne, wyjaśnia je.

Rozważa przykłady, w których ujawnia się wielkość i upadek człowieka w nieludzkich warunkach.

Wyjaśnia cel edukacji etycznej w kontekście wybranych warunków współczesnej rzeczywistości.

Definiuje pojęcie cywilizacja konsumpcyjna, etyka ekologiczna, pojęcia autonomia i heteronomia moralna. Formułuje argumenty wykorzystywane w dyskusji na temat wolności (woli).

Wskazuje przyczyny i strukturę nietolerancji. Wykorzystuje pojęcia ksenofobia, homofobia, rasizm w kontekście omawianych zagadnień.

Omawia przykłady dowodzące wpływu sprzecznych uczuć na emocje, wykazuje oddziaływanie uczuć i emocji na rozwój człowieka (w tym również tzw. negatywnych uczuć) i interpretuje ich wpływ na rozwój moralny.

Omawia różne rodzaje więzi międzyludzkich (przyjaźń, miłość rodzinna, braterska). Dostrzega ich wartość w wymiarze etycznym. Omawia przykłady problemów rodziny w cywilizacji konsumpcyjnej. Wyjaśnia różnice między pojęciami seks, erotyzm, miłość erotyczna. Omawia kwestię dojrzałości w miłości wg E. Fromma.

Wyjaśnia pojęcie dylemat etyczny, eutanazja, jakość życia, stan terminalny. Dostrzega konflikt między etyką lekarską a eutanazją (przysięga Hipokratesa).

Analizuje przykłady prawnych rozwiązań (również światowych) wobec eutanazji.

Dostrzega konflikt (w kwestii eutanazji) między uznaniem życia za wartość bezwzględną a poszanowaniem wolności.

Bezpłatność studiów: ujmuje problem edukacji w kontekście aksjologicznym.

Wskazuje różnicę między pojęciami państwo a państwo opiekuńcze w kontekście rozwoju jednostki.

Wskazuje i omawia odpowiednie przykłady odpowiedzialności i braku odpowiedzialności człowieka wobec przyrody. Analizuje własną postawę wobec przyrody.

Wykorzystuje pojęcia rozwój moralny, intuicja i wrażliwość moralna, dylemat etyczny.

Wskazuje uczciwość i szacunek jako elementy stanowiące podstawę systemu wartości łączącego społeczność szkolną.

Wyjaśnia pojęcie etyka zawodu.

Wskazuje wartość i rolę odpowiedzialności nauczyciela w procesie rozwoju uczniów. Omawia kwestię odpowiedzialności moralnej uczniów. Analizuje problem ściągania w kontekście etycznym.

Analizuje dążenie do szczęścia poprzez pryzmat poszukiwania sensu życia. Określa warunki sprzyjające osiągnięciu szczęścia. Dostrzega znaczenie poczucia własnej wartości, sumienia i właściwych relacji z innymi ludźmi w osiągnięciu szczęścia długotrwałego. Rozważa myśl: szczęście jako sztuka życia.

Wskazuje cechy pojęcia święto. Wyjaśnia wielowymiarowe znaczenie Wigilii (kulturowy – kultywowanie tradycji, etyczny, religijny).

Wskazuje istotę pojęcia patriotyzm i prezentuje jego różne odcienie znaczeniowe. Definiuje szowinizm i nacjonalizm. Wyjaśnia (etyczną) istotę krytycznej oceny tych postaw.

Analizuje i interpretuje wiersz oraz obraz. Dokonuje interpretacji cytatów z podręcznika.

Odwołuje się do rozważań z poprzednich zajęć. Prezentuje własne poglądy, stawiając tezy i argumentując. Z uwagą słucha wypowiedzi innych osób.

wymagania na ocenę dostateczną

Uczeń:

Rozumie istotę koncepcji zła jako braku bytu. Rozumie przyczyny, dla których należy podejmować dyskusję na temat zła. Wskazuje i uzasadnia przykłady zła. Wie, jakie czynniki należy brać pod uwagę, dokonując oceny moralnej czynu. Potrafi wskazać konsekwencje zła w odniesieniu do konkretnego przykładu.

Zna pojęcia: subiektywizm i obiektywizm w opisie zła oraz zło moralne, manicheizm, egoizm, altruizm, myślenie premoralne, hedonizm, ludobójstwo, Holocaust, totalitaryzm, postmodernizm.

Ocenia postawę opisaną w tekście. Potrafi wskazać sprzeczne motywy w konfliktach motywacyjnych.

Odróżnia poczucie wstydu moralnego od lęku przed odrzuceniem. Rozumie, na czym polega sumienie przed- i pouczynkowe.

Rozumie, na czym polega różnica między odwagą a brawurą.

Omawia kwestię działania opartego na uczuciach i rozumie.

We wskazanym przykładzie dostrzega wartości określające motywy wyboru, dokonuje hierarchizacji tych wartości. Rozumie, na czym polega upadek moralny wywołany strachem.

Dostrzega wpływ współczesnej rzeczywistości na kształtowanie określonych postaw.

Dokonuje autorefleksji w kontekście omawianych zagadnień: analizuje intencje, motywy i konsekwencje działania; wykorzystuje znaczenie słowa usprawiedliwienie w odniesieniu do podejmowanych przez siebie decyzji. Odtwarza poglądy na temat wartości M. Schelera oraz R. Ingardena.

Zna pojęcia norma, obyczaj, moralność, etyka, amoralizm.

Rozumie, czym się różnią zdania opisujące od oceniających oraz osądzających.

Omawia wpływ pozytywnej i negatywnej oceny na działanie.

Zna pytania metaetyczne.

Zna pojęcie etyka zawodowa i potrafi uzasadnić jej cel. Omawia wskazany przykład kodeksu etyki zawodowej. Zna Dekalog. Zna cel i znaczenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka.

Rozumie wartość uczuć dla rozwoju moralnego.

Dokonyuje autorefleksji w kontekście omawianych zagadnień.

Potrafi wyjaśnić pojęcie relatywizm w etyce.

Omawia życie i postawę Sokratesa. Rozważa przykłady na intuicyjne rozpoznawanie dobra.

Rozumie pojęcie rachunek sumienia. Zna poglądy Sokratesa dotyczące istoty człowieka i celu działania. Dostrzega troskę filozofa o dobro człowieka w kontekście dobra duszy.

Analizuje fragment Obrony Sokratesa.

Zna najistotniejsze informacje dotyczące życia i dzieła Platona.

Identyfikuje pojęcia: monizm oraz dualizm ontologiczny (w opisie bytu i człowieka).

Zna mit jaskini.

Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i dzieła Arystotelesa. Wyjaśnia pojęcie duszy i jego związek z etyką. Rozpoznaje przykłady cnót etycznych i dianoetycznych.

Wyjaśnia pojęcia eudajmonia (szczęście), phronesis (rozsądek). Rozumie wartość dobra moralnego w osiągnięciu szczęścia.

Zna trzy drogi dochodzenia do szczęścia. Tłumaczy zasadę złotego środka.

Zna stanowisko prezentowane przez Antystenesa i Diogenesa jako czołowych przedstawicieli

cynizmu. Zna znaczenie pojęcia cynizm i jego związek z wartościami (m.in. obojętność na wartości wysokie).

Zna informacje dotyczące Arystypa z Cyreny jako twórcy hedonizmu. Rozumie pojęcia sensualizm, hedonizm.

Zna poglądy Epikura. Przedstawia koncepcję szczęścia jako braku cierpienia. Dostrzega problem błędnego myślenia jako źródła zbędnego cierpienia.

Dostrzega tezę tekstu i omawia wskazane argumenty.

Interpretuje wybrane współczesne przykłady ilustrujące poglądy wyrażone w tekście.

Rozumie argumenty przemawiające za realizacją (współcześnie) postawy opartej na założeniach przedstawionych w tekście i przeciwko niej.

Zna poglądy wybranych filozofów stoickich (Zenona z Kiton, Seneki lub Marka Aureliusza) oraz stoicką wizję świata. Rozumie znaczenie pojęcia panteizm.

Wskazuje problemy, jakie należy rozważyć, aby osiągnąć szczęście – w ujęciu sceptycyzmu.

Rozumie istotę sceptycyzmu (lęk przed niepewnością poznawczą). Zna różne formy sceptycyzmu.

Rozumie pojęcia etyka teistyczna, ateistyczna. Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i dzieła św. Augustyna. Wie o związkach filozofii św. Augustyna z filozofią Platona.

Rozumie metaforę jaskini w ujęciu św. Augustyna.

Zna zasady: miłości Boga, człowieka i siebie samego. Uzasadnia zło brakiem bytu (dobra). Wie, że św. Augustyn uznaje życie wieczne za wartość najwyższą. Rozumie pojęcie wewnętrzna walka w człowieku i etyczne aspekty pojęcia grzeszności. Omawia przykłady miłosierdzia i skruchy moralnej.

Poznaje wiadomości dotyczące życia i dzieła św. Tomasza.

Poznaje cnoty kardynalne: wstrzeźliwość, roztropność, sprawiedliwość i męstwo, ich cechy i funkcję.

Rozumie podstawowe założenie starożytnej (klasycznej) koncepcji miłości („dążenie niższego do wyższego”). Zna szczególne ujęcie chrześcijańskiej koncepcji miłości.

Omawia dzieło F. Nietzschego.

Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i koncepcji J. P. Sartre’a oraz A. Camusa. Rozumie konsekwencje ateizmu Sartre’a w kontekście jego etyki.

Zna najistotniejsze informacje dotyczące życia i dzieła I. Kanta. Zna pojęcie obowiązek moralny.

Rozumie konsekwencje niestosowania imperatywu praktycznego I. Kanta. Interpretuje przykłady z życia codziennego w kontekście poruszanych zagadnień.

Zna najważniejsze informacje dotyczące poglądów J. Bentham’a i J. S. Mill’a. Dostrzega

oświeceniowe źródła utilitaryzmu. Zna rachunek przyjemnościowy J. Benthama. Rozumie różnice między utilitaryzmem hedonistycznym a utilitaryzmem J. S. Milla.

Zna zasadę użyteczności.

Dokonuje rozróżnienia przyjemności wyższych i niższych.

Rozumie pojęcie polityka, omawia przykłady działań polityków wykazujące różne aspekty odpowiedzialności. Na wskazanym przykładzie wyjaśnia problem odpowiedzialności moralnej polityka. Zna standardy moralne, jakich powinni przestrzegać politycy.

Rozumie naturalizm koncepcji człowieka w ujęciu T. Hobbesa. Interpretuje tezę człowiek człowiekowi wilkiem.

Zna postaci K. Marksa, F. Engelsa, W. Lenina, J. Stalina, A. Hitlera i konsekwencje ich działań w kontekście ideologii totalitarnych.

Zna przyczyny, cele i założenia oraz konsekwencje nazizmu. Opisuje zbrodnie nazizmu i komunizmu.

Zna pojęcie cywilizacja konsumpcyjna. Określa jej cechy.

Rozumie istotę problemu zniewolenia.

Omawia przykłady nietolerancji obyczajowej i religijnej. Wyjaśnia przyczyny i strukturę nietolerancji. Zna pojęcia ksenofobia, homofobia, rasizm i rozważa je w kontekście omawianych zagadnień.

Zna pojęcie tolerancja. Rozumie rolę i znaczenie pojęć wolność i godność w interpretacji tolerancji.

Zna różne poziomy potrzeb, poznaje piramidę potrzeb A. Masłowa. Rozumie, na czym polega konflikt między zaspokajaniem potrzeb niższych i wyższych. Rozumie pojęcia z dziedziny psychologii wykorzystywane podczas rozważań na temat uczuć. Omawia kwestię miłości rodzinnej i przyjaźni. Określa cechy egoizmu i altruizmu i ocenia wpływ tych postaw na relacje międzyludzkie.

Zna pojęcie eutanazja i jej odmiany.

Rozumie pojęcie odpowiedzialność człowieka w odniesieniu do przyrody. Rozważa podane przykłady odpowiedzialności i braku odpowiedzialności człowieka wobec przyrody.

Dostrzega kontekst aksjologiczny w rozważaniach o pracy urzędników państwowych. Zna pojęcia korupcja i nepotyzm. Omawia przykłady korupcji i nepotyzmu, opisuje ich uwarunkowania, wskazuje aspekt etyczny i społeczne konsekwencje przedstawionych zachowań.

Rozumie, na czym polegają trudności w ustaleniu i przyjęciu zasad przyczyniających się do tworzenia wspólnoty uczniów i nauczycieli.

Rozumie celowość zastosowania perspektywy etycznej do rozważań na temat szczęścia. Dostrzega znaczenie poczucia własnej wartości, sumienia i właściwych relacji z innymi ludźmi w osiągnięciu szczęścia długotrwałego.

Analizuje przykłady najważniejszych świąt celebrowanych w rodzinie.

Zna najważniejsze fakty dotyczące Powstania Warszawskiego. Dostrzega wartości i motywacje uczestników powstania. Rozumie, na czym polega spór dotyczący współczesnej oceny powstania (w wymiarze aksjologicznym i etycznym).

Odwołuje się do własnych doświadczeń.

Prezentuje własne poglądy w sposób logiczny, słucha wypowiedzi innych osób. Wykonuje ćwiczenia. Potrafi wyjaśnić, że wskazany przykład z życia lub literatury, filmu czy teatru – potwierdza postawioną w tekście tezę. Dokonuje analizy własnego postępowania w kontekście odpowiedzialności za siebie, wobec siebie, innych oraz wobec świata.

Wypowiada się na temat przedstawionych treści, wykorzystując własne przemyślenia na temat współczesnego świata.

wymagania na ocenę dopuszczającą

Uczeń:

Rozumie przyczyny, dla których należy podejmować dyskusję na temat wartości moralnych. Dostrzega różnorodność wartości w świecie, wskazuje przykłady wartości. Wyjaśnia, na czym polega zło, przeżycie winy, odpowiedzialności, dumy moralnej, wyjaśnia pojęcia sumienie przed- i pouczynkowe, relatywizm we wskazanym przykładzie. Rozważa wpływ zła na życie człowieka oraz na kształtowanie postaw życiowych. Rozumie, na czym polega właściwa postawa wobec zła. Potrafi wskazać konsekwencje zła w odniesieniu do konkretnego przykładu. Zna pojęcia: egoizm, altruizm, myślenie premoralne, norma, dojrzałość moralna, dobra wola oraz cnota moralna. Rozumie, na czym polega hierarchia wartości, obowiązek moralny, odpowiedzialność moralna. Wie, na czym polega upadek moralny wywołany strachem. Wie, na czym polega różnica między odwagą a brawurą. Omawia kwestię działania opartego na uczuciach i rozumie. Rozumie znaczenie wyrażenia poczucie własnej wartości oraz zwrotu mieć szacunek dla samego siebie. Wskazuje dokonane przez siebie działanie i ocenia je w wymiarze etycznym. Zna Dekalog. Zapoznaje się z tekstem Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Omawia życie i postawę Sokratesa. Zna najistotniejsze informacje dotyczące życia i dzieła Platona. Rozumie koncepcję idei i koncepcję duszy. Czyta fragmenty Państwa i Uczty. Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i dzieła Arystotelesa. Poznaje arystotelesowską koncepcję duszy i rozumie jej związek z etyką. Rozumie zasadę złotego środka. Zna znaczenie pojęcia cynizm, we wskazanym przykładzie potrafi wskazać zachowanie wyrażające postawę opartą na cynizmie. Rozumie współczesne, potoczne znaczenia słów cynik, cyniczny. Zna informacje dotyczące Arystypa z Cyreny jako twórcy hedonizmu. Rozumie pojęcia sensualizm, hedonizm. Analizuje współczesne przykłady hedonizmu. Rozumie, na czym polegają negatywne konsekwencje przyjęcia postawy hedonistycznej. Rozumie, na czym polega manipulacja stosowana w reklamie nakierowanej na zmysły potencjalnych klientów. Zna poglądy Epikura, koncepcję szczęścia jako braku cierpienia. Wie, na czym polega słuszność stosowania zasady umiaru. Zna stoicką wizję świata. Rozumie znaczenie pojęcia panteizm. Rozumie istotę sceptycyzmu (lęk przed niepewnością poznawczą). Poznaje różne formy sceptycyzmu. Rozumie pojęcia etyka teistyczna, ateistyczna. Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i dzieła św. Augustyna. Wie o związkach filozofii św. Augustyna z filozofią Platona. Poznaje wiadomości dotyczące życia i dzieła św. Tomasza. Zna pojęcie teocentryzmu metafizyki św. Tomasza, hierarchiczną budowę etyki. Zna najistotniejsze idee filozofii F. Nietzschego. Zna pojęcia: amoralizm, relatywizm, witalizm, nihilizm. Rozumie określenia dionizyjski i arkadyjski nurt w kulturze. Zna najważniejsze informacje dotyczące życia i koncepcji J. P. Sartre'a. Rozumie istotę przewrotu egzystencjalistycznego w pojmowaniu człowieka. Rozumie konsekwencje ateizmu Sartre'a w kontekście jego etyki. Zna najistotniejsze informacje dotyczące życia i dzieła I. Kanta. Zna imperatyw kategoryczny. Zna najważniejsze informacje dotyczące poglądów J. S. Millera. Rozumie zasadę użyteczności. Rozważa przykłady z życia codziennego, w których ujawnia się zasada utilitaryzmu. Na wskazanym przykładzie wyjaśnia problem odpowiedzialności moralnej polityka. Zna standardy moralne, jakich powinni przestrzegać politycy. Zna postaci K. Marksa, F. Engelsa, W. Lenina, J. Stalina, A. Hitlera i konsekwencje ich działań w kontekście ideologii totalitarnych. Rozważa przykłady, w których ujawnia się wielkość i upadek człowieka w nieludzkich warunkach. Rozumie cel edukacji etycznej w kontekście wybranych warunków współczesnej rzeczywistości.

Zna pojęcie cywilizacja konsumpcyjna. Określa jej cechy.
Zna pojęcie etyka ekologiczna i wie, na czym polega jej wartość we współczesnym świecie.
Rozważa przykłady nietolerancji obyczajowej i religijnej.
Zna pojęcie globalizacja. Rozważa przykłady, w których ujawniają się dylematy dotyczące tolerancji we współczesnym, zglobalizowanym świecie.
Zna różne poziomy potrzeb, poznaje piramidę potrzeb A. Maslowa. Rozumie, na czym polega konflikt między zaspokajaniem potrzeb niższych i wyższych.
Dostrzega różne rodzaje więzi międzyludzkich i rozumie ich wartość w wymiarze etycznym.
Rozumie pojęcie dojrzała miłość. Wskazuje cechy miłości dojrzałej. Wskazuje elementy określające charakter miłości.
Zna pojęcie dylemat etyczny. Wyjaśnia pojęcie stan terminalny. Zna pojęcie eutanazja i jej odmiany.
Rozumie pojęcie odpowiedzialność człowieka w odniesieniu do przyrody. Zastanawia się nad własną postawą wobec przyrody.
Zna pojęcie etyka zawodowa i zapoznaje się z tekstem wybranego kodeksu etycznego.
Rozumie zasadność rozważań z zakresu etyki w odniesieniu do rzeczywistości szkolnej. Zna pojęcie etos szkoły.
Rozróżnia pojęcia przyjemność, zadowolenie i szczęście. Wyjaśnia wpływ cierpienia na człowieka.
Rozumie konsekwencje postawy określonej jako ucieczka od cierpienia. Rozważa tezę, że w stosunku człowieka do cierpienia przejawia się jego dojrzałość.
Podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie: czy dzisiaj osiągnięcie (a także dążenie do) szczęścia jest łatwiejsze niż w odległej przeszłości.
Prezentuje własne poglądy, odpowiada na pytania, słucha wypowiedzi innych osób.
Odwołuje się do własnych doświadczeń.
Bierze czynny udział w zajęciach.